

Betreft: Voorontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030

1 Internationale verbintenissen

Met het Klimaatakkoord van Parijs verbinden 195 partijen zich ertoe om de globale temperatuurstijging tot ruim onder 2°C ten opzichte van het pre-industriële niveau te houden en om inspanningen te doen om de stijging te beperken tot 1,5°C. Hiertoe moeten de globale broeikasgasemissies zo snel als mogelijk pieken om vervolgens snel te dalen, met als einddoel een balans tussen de antropogene emissies en de opname van broeikasgassen in de tweede helft van deze eeuw. De ontwikkelde landen nemen hierbij het voortouw en reduceren hun broeikasgasemissies drastisch de komende decennia.

De huidige toezeggingen van de ondertekenaars van het akkoord van Parijs volstaan niet om een gevaarlijke klimaatverandering te vermijden. Als alle meegedeelde bijdragen worden uitgevoerd, zal de gemiddelde temperatuurstijging tegen het einde van deze eeuw 2,7°C tot 3,5°C bedragen. Daarom voorziet het akkoord in een dynamische ambitiecyclus waarbij inspanningen systematisch worden opgetrokken. Om de vijf jaar wordt gecontroleerd of de som van de bijdragen voldoende is om de globale doelstelling te behalen. Op basis van die evaluatie moeten alle deelnemers een nieuwe eigen bijdrage voorbereiden en meedelen.

2 Europees kader

De Europese Unie wil haar broeikasgasuitstoot in 2050 reduceren met minstens 80% tot 95% ten opzichte van 1990. Als tussentijdse doelstelling is een emissiereductie met 40% vooropgesteld in 2030. De energie-intensieve industrie en de elektriciteitssector realiseren via het *Emissien Trading System* (ETS) een reductie van 43%. Voor de overige sectoren, met name transport, gebouwen, landbouw, niet-ETS industrie en afval, is een gezamenlijke reductie van 30% voorzien. Hiertoe hebben alle lidstaten een specifieke doelstelling toegewezen gekregen, gaande van -20% tot -40%.

De realisatie van de broeikasgasdoelstelling is één van de pijlers van de Europese Energie-Unie, die een koolstofarm, betaalbaar en betrouwbaar energiesysteem nastreeft. In het kader hiervan vereist de ontwerp Verordening inzake de Governance van de Energie-Unie dat elke lidstaat tegen eind 2018 een ontwerp geïntegreerd energie- en klimaatplan opstelt voor de periode 2021-2030. Het finaal geïntegreerd energie- en klimaatplan 2021-2030 moet tegen eind 2019 ingediend worden bij de Europese Commissie. Dit geïntegreerd plan moet de vijf dimensies van de Energie-unie behandelen. De vijf thema's zijn bevoorradingszekerheid, interne markt, energie-efficiëntie, koolstofarme economie en onderzoek en innovatie en concurrentievermogen. Hierbij moeten steeds doelstellingen, maatregelen en onderbouwde prognoses naar voor geschoven worden.

De ontwerp Verordening bevat gedetailleerde richtsnoeren die ingaan op de vereiste inhoud van het geïntegreerde plan. Hiermee is rekening gehouden bij de opmaak van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030.

Naast het plan voor de periode 2021-2030 vereist de ontwerp Verordening ook de opmaak van een lage-emissiestrategie op lange termijn. Lidstaten moeten tegen 1 januari 2020 een strategie opmaken die bijdraagt aan de noodzakelijke emissiereductie tegen 2050 en een zicht geeft op de vermindering van de broeikasgasemissies per individuele sector.

3 Belgisch kader

De Europese planningsverplichtingen gelden voor de lidstaat België. In samenwerking tussen de gewesten en de federale overheid zal een geïntegreerd Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan opgemaakt worden. Tegen eind 2018 wordt een ontwerpversie bezorgd aan de Europese Commissie. Rekening houdende met de aanbevelingen van de Europese Commissie zal tegen eind 2019 een definitief plan opgemaakt worden. Daarnaast zal ook een Belgische Lage-emissiestrategie op lange termijn worden uitgewerkt tegen 1 januari 2020.

Om een concreet ontwerp Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan uit te werken is door de Nationale Klimaatcommissie (NKC) en ENOVER overeengekomen dat de verschillende Belgische entiteiten tegen uiterlijk 15 juli 2018 hun energie- en klimaatplannen finaliseren. Op basis van deze inputs zal een interfederaal ambtelijke werkgroep vervolgens een geïntegreerd Belgisch plan opmaken. In het najaar wordt deze ontwerpversie voorgelegd aan de NKC en ENOVER. Na goedkeuring wordt het ontwerp Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan aan de Europese Commissie genotificeerd.

In het ontwerp van Belgisch plan zullen de concrete engagementen opgenomen worden inzake hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en broeikasgasreductie (niet-ETS en LULUCF-doelstelling).

4 Vlaams kader voor klimaatplanning

De Vlaamse Regering ondersteunt een weldoordachte en planmatige aanpak om de omslag naar een koolstofarme samenleving te realiseren. In lijn met de Europese verplichtingen en de Belgische afspraken hieromtrent gaat als bijlage het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 dat de krijtlijnen vastlegt voor het klimaatbeleid in de periode 2021-2030 in het Vlaamse Gewest. Het zal, samen met het Vlaams Energiebeleidsplan 2021-2030, de Vlaamse inbreng voor het ontwerp Belgisch geïntegreerd energie- en klimaatplan vormen. In het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 wordt uitgegaan van een niet-ETS broeikasgasreductiedoelstelling van -35% in 2030 ten opzichte van 2005. Per sector wordt omschreven wat de inspanning zal zijn, worden ook doelstellingen vooropgesteld en worden waar nodig deze doelstellingen omgezet in subdoelstellingen. Het plan omvat ook de voornaamste maatregelen die nodig zijn om de broeikasgasreductiedoelstelling te behalen en het Vlaams Gewest op weg te zetten naar een koolstofarme toekomst. Het plan beoogt op strategisch niveau een stabiel langetermijnkader te scheppen. Via meer gedetailleerde implementatieplannen zullen per sector de maatregelen verder moeten uitgewerkt en opgevolgd worden. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 vormt dus een strategisch kader voor beleidsmakers de komende tien jaar.

5 Voorbereidingstraject

De Vlaamse Regering heeft zich in het Vlaams Klimaat- en Energiepact van 1 december 2016 geëngageerd om een heldere, ambitieuze en breed gedragen Vlaamse Klimaatvisie voor 2050 en een Vlaams Klimaat- en Energieplan voor de periode 2021-2030 op te stellen.

In de op 15 april 2016 door de Vlaamse Regering goedgekeurde conceptnota 'Voorbereiding van een Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-30 en een Vlaamse Klimaatvisie 2050' (VR 2016 1504 DOC.0349) is het traject vastgesteld om tot de Vlaamse Klimaatvisie 2050 en het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 te komen. Om de voorgestelde aanpak te kunnen realiseren, is volgende begeleidingsstructuur opgezet:

- een overkoepelende stuurgroep die verantwoordelijk is voor globale visievorming, de coördinatie en de doorrekening;
- vijf gespecialiseerde sectorale werkgroepen (gebouwen, transport, landbouw, energie-efficiëntie en industrie), die per beleidsdomein de nodige input leveren aan de overkoepelende stuurgroep;
- per Vlaamse minister of per beleidsveld Ronde Tafels, waarbij de Vlaamse overheid met stakeholders overlegt over de kortetermijnmaatregelen en de langetermijnvisie van de betrokken sector respectievelijk het betrokken beleidsveld.

In praktijk is voor gebouwen, transport en energie gewerkt in de bestaande structuren voor Renovatiepact, Mobiliteitsplan, Clean Power for Transport, Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en Stroomversnelling/Energiepact.

6 Verfijning

De uitwerking van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 wordt geënt op de voorziene Europese en Belgische procedure. Concreet wordt, parallel aan de Europese procedure, het Vlaamse plan verder uitgewerkt, waarbij de maatregelen verfijnd worden. Daarnaast wordt ook advies ingewonnen bij het maatschappelijke middenveld. Tenslotte wordt ook een impactanalyse voorbereid. Hiervoor zal een onderzoekopdracht worden uitgeschreven door departement Omgeving en zal samengewerkt worden met het Federaal Planbureau binnen de hiervoor voorziene werkgroep. Op die manier zijn midden 2019 volgende bouwblokken beschikbaar om een definitief Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 vast te stellen:

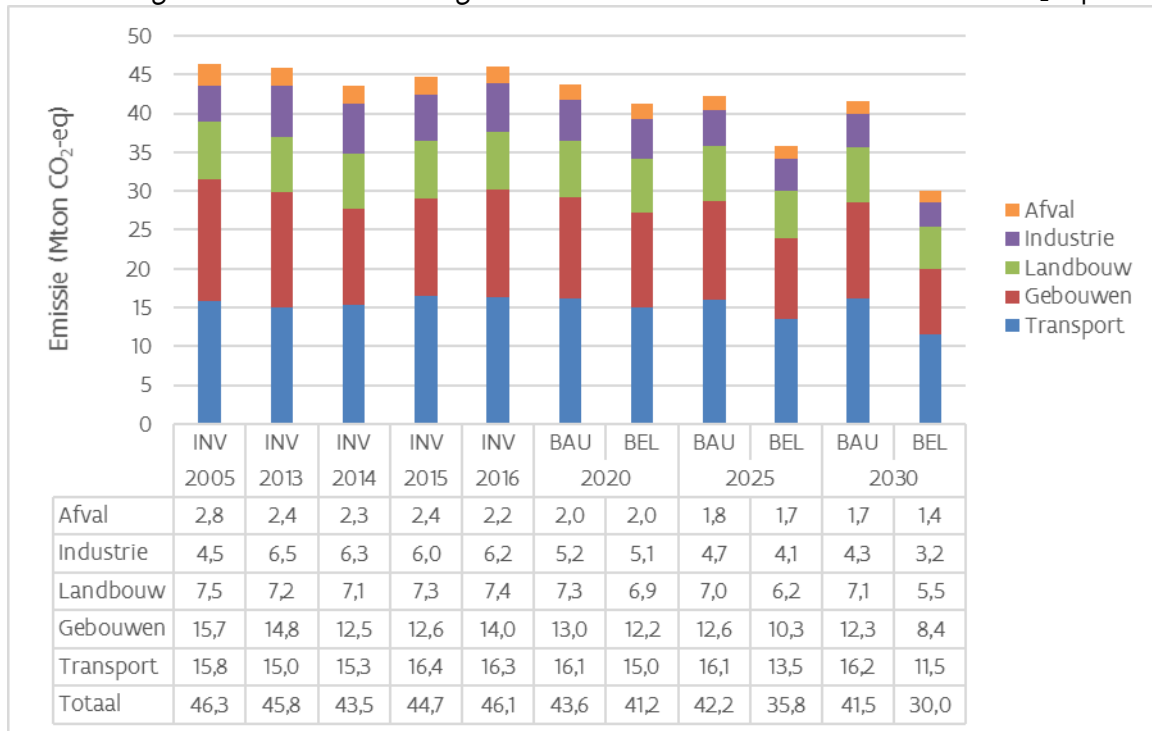
- het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030;
- kosteninschattingen per beleidsdomein van de belangrijkste maatregelen;
- een analyse van de impact van het voorgestelde beleidsscenario op het energiesysteem en op de belangrijkste macro-economische indicatoren;
- de adviezen van het maatschappelijk middenveld op het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 (gelet op de timing van de andere stappen, inzonderheid de aanbevelingen van de Europese Commissie, kan van de adviesvraag worden gebruik gemaakt om een breder stakeholderoverleg te voeren over de ontwerp teksten en de verdere stappen en kan een langere adviestermijn worden voorzien dan gebruikelijk);
- de aanbevelingen van de Europese Commissie.

Op basis hiervan maakt de Vlaamse minister van Omgeving een voorstel van definitief Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030.

7 Krijtlijnen voor Vlaams klimaatbeleid 2021-2030

In 2030 willen we in de niet-ETS-sectoren een broeikasgasemissiereductie realiseren met 35% ten opzichte van 2005. De -35%-doelstelling stemt overeen met de aan de lidstaat België opgelegde klimaatdoelstelling. De niet-ETS-sectoren zijn de sectoren transport, gebouwen, landbouw, niet-ETS industrie en afval. Voor de energie-intensieve industrie en de elektriciteitssector wordt geen specifieke Vlaamse doelstelling naar voor geschoven, gezien deze fungeren binnen de internationale context van het Europese systeem voor verhandelbare emissierechten.

Figuur 1. Niet-ETS broeikasgasemissies in Vlaanderen 2005-2030 (Mton CO₂-eq)

De realisatie van deze ambitieuze doelstelling betekent een grote inspanning. In een *Business As Usual*-scenario (BAU-scenario), waarbij geen bijkomende maatregelen genomen worden, wordt een reductie van 10% bereikt in 2030 ten opzichte van 2005. Met de in het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 opgenomen ambities en maatregelen komen we in het beleids-scenario (BEL-scenario) uit op een reductie van -35,3% in 2030 ten opzichte van 2005.

In de periode 2005-2016 werden voornamelijk reducties vastgesteld in de gebouwensector (-11%) en de afvalsector (-22%). De komende jaren wordt in de gebouwensector een verdere reductie voorzien tot 46% tegen 2030 in het BEL-scenario. Tussen 2005 en 2016 kon een stabilisatie van de emissies vastgesteld worden in de landbouwsector (-0,4%). In het beleidsscenario wordt voor deze sector een reductie bekomen van 26% tegen 2030 in vergelijking met 2005. In de transportsector wordt een toename met 3% vastgesteld in de periode 2005-2016. Op basis van de beleidsvoor-nemens wordt verwacht dat de trend in de transportsector kan worden omgebogen tot een daling van 27% tegen 2030. In de sector industrie wordt nog een stijging van de emissies met 36% vast-gesteld tussen 2005 en 2016. Ook hier wordt verwacht dat de trend kan worden omgebogen tot een daling met 31% tegen 2030.

Er zullen in alle sectoren maatregelen moeten genomen worden, waarbij zowel sensibiliserend, sturend via economische instrumenten als, waar nodig, via normering gewerkt wordt. Per sector zijn dan ook diverse maatregelen in het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 opgenomen die op deze hefboomen inzetten. Het is echter duidelijk dat in absolute termen de

grootste inspanningen zullen moeten komen van de grootste niet-ETS-sectoren: de gebouwen-sector en het transport. Als we er niet in slagen om de cruciale maatregelen voor deze sectoren tijdig en voldoende ambitieus uit te voeren, kan de doelstelling van -35% niet behaald worden. Concreet zijn het sterk optrekken van de renovatiegraad van het gebouwenpark, het gevoelig verminderen van de voertuigkilometers en het snel vergroenen van het wagenpark dus cruciaal voor het welslagen van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030.

Indien het beleidsscenario niet volledig gerealiseerd zou worden, kan beroep gedaan worden op de flexibiliteitsmechanismen zoals voorzien in het Europese beleidskader van de *Effort Sharing Regulation* (ESR). In geval van een BAU-scenario, dus zonder bijkomend beleid, zouden verschillende vormen van flexibiliteit moeten aangesproken worden met bijhorende budgettaire impact. Bij de evaluatie van de voortgang ten aanzien van de niet-ETS-doelstelling zal afgewogen worden of het opportuun is om de inzet van de flexibele instrumenten door het Vlaamse Gewest verder voor te bereiden en hiervoor de nodige budgetten te voorzien.

Bij de interpretatie van deze resultaten uit het BAU- en het BEL-scenario moet eveneens rekening gehouden worden met een aantal onzekerheden die inherent zijn aan de prognoseopmaak. Hierbij wordt verwezen naar de exogene aannames in de verschillende sectoren, zoals economische groei, brandstofprijzen, bevolkingsevolutie en graaddagen, en een reeks beleidsaannames.

Hoofdstuk 4 van het voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 geeft een bespreking van de verschillende niet-ETS-sectoren aan de hand van een omgevingsanalyse, de doelstellingen die vooropgesteld worden, een overzicht van de beleidsmaatregelen en een weergave van de prognoses.

Hoofdstuk 5 gaat dieper in op de innovatiedimensie, gegeven het belang van innovatie voor de ondersteuning van de transitie naar een koolstofarme economie en samenleving. De Vlaamse overheid en de Vlaamse bedrijven kunnen, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, een voortrekkersrol spelen in de klimaattransitie. Tegelijkertijd past het innovatiebeleid in een ruimer, Europees kader en moet ook hier ingespeeld worden op de strategische prioriteiten die binnen de Europese Unie worden bepaald.

Hoofdstuk 6 gaat dieper in op de mogelijkheden van een klimaatvriendelijke fiscaliteit om bedrijven en burgers te sturen op pad naar een koolstofarme economie en samenleving.

Hoofdstuk 7 gaat dieper in op een aantal transversale thema's die een ruimere impact hebben op de hele economie en/of samenleving en daardoor niet kunnen toegewezen worden aan een specifieke sector. Het gaat daarbij om de impact van ruimtelijke ordening, die aangepast wordt aan de doelstelling van klimaatmitigatie, groene en circulaire economie, milieuverantwoorde consumptie, klimaatvriendelijke overheid en de rol van lokale overheden en maatschappelijke actoren in het klimaatbeleid.

Hoofdstuk 8 gaat in op ander klimaatgerelateerd beleid, zoals het Europees emissiehandelssysteem, klimaatadaptatie en de internationale scheep- en luchtvaart.

Hoofdstuk 9 beschrijft de kosten en de baten van het Vlaams klimaatbeleid en ook de financiering van het Vlaams Klimaatbeleid met specifiek daarbij de rol die het Vlaams Klimaatfonds kan spelen in de komende jaren.

In hoofdstuk 10 wordt omschreven hoe de governance zal verlopen. De uitvoering, de monitoring, de rapportering, de evaluatie en de bijsturing worden volledig afgestemd op de verbintenissen die internationaal werden afgesproken en vertaald werden en worden naar Europese regelgeving.

8 Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist, met dien verstande dat deze beslissing geen enkel financieel of budgettair engagement inhoudt:

1. haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd voorontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030;
2. voornoemd Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 voor te leggen aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Mineraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Vlaamse Jeugdraad, met verzoek het advies mee te delen binnen de termijn van een maand;
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid, te gelasten het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 te bezorgen aan de Nationale Klimaatcommissie.

Joke Schauvliege
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw